

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på *www.tekniskkulturarv.dk/about*

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

Einillus Olsen

Albertis Svovlspressfabriker
og Alunværker

INDUSTRI-
FORENINGEN.

1954

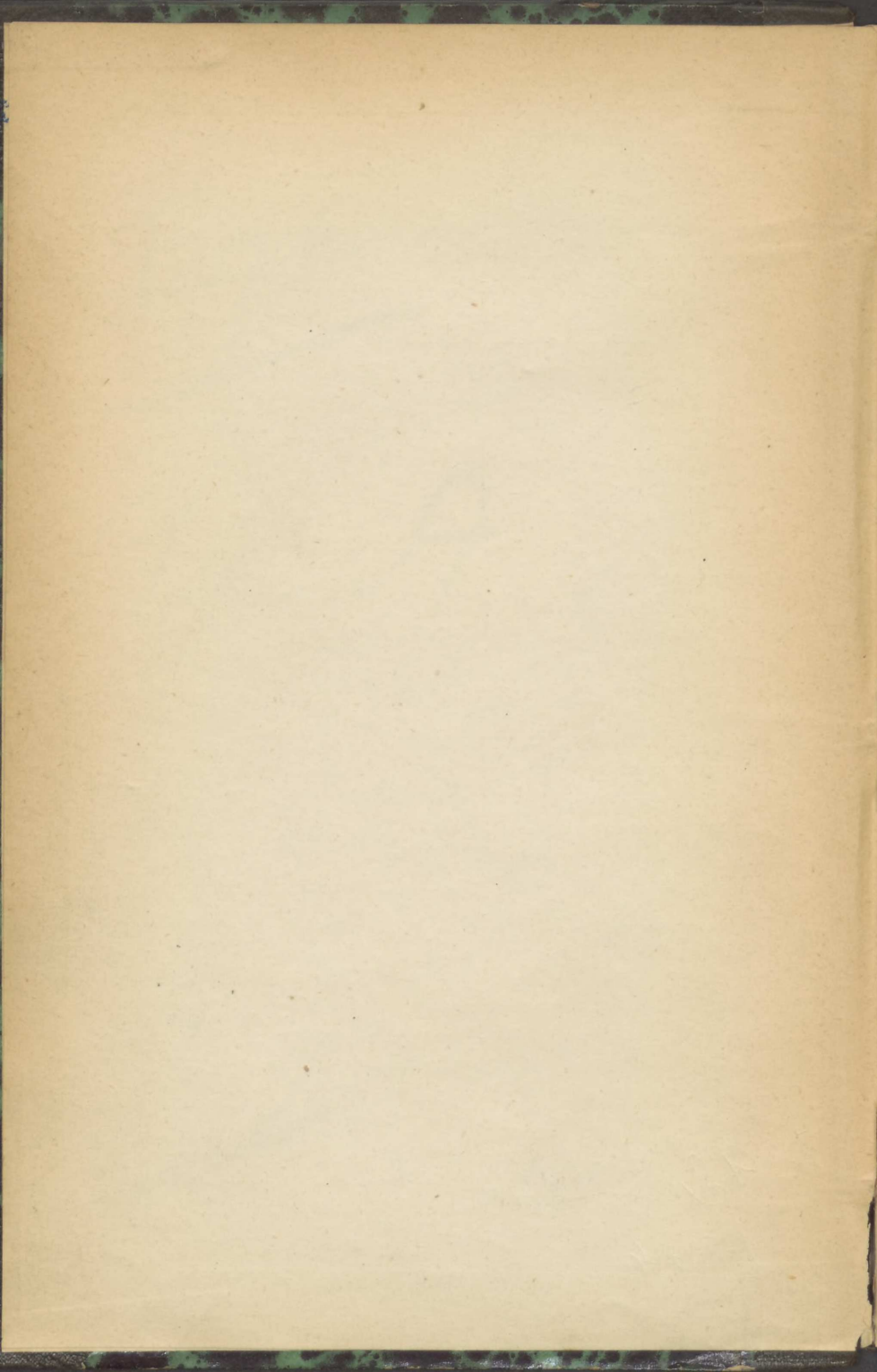
~~1543~~

~~347^a~~

92A

~~92A~~

92 Ole
1876

-30

Seenblit paa og mit Forhold til:

„Alberti's Svovlsyrefabriker“

og

„Alberti's Alunværker“,

samt til forhenbærende Directeur

Carl Alberti,
cand. pharmaciæ,

og til hans Fader:

Kongelig Lands=Dver=, samt Hof= og Stadsretsprocurator

C. C. Alberti,

Formand for „den sjællandske Bondestands Sparekassø“, Folketingsmand, etc. etc.,

hvorved jeg blev paasørt et Tab af c. 32,000 Kr.

ved

H. L. Emilus Olsen,
Dyrlege i Kjøbenhavn.

Priis: 30 Dre.

Kjøbenhavn.

I Commission hos Bog= og Papirhandler Th. E. Thomsen,
(Nørrebrogade Nr. 16.)

1876.

© 1888 by the author

"Albert's" Special

"Albert's" Amusement

sent in accordance with

of the

of the

of the

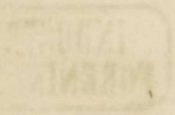
E. E. Albert

of the

of the

E. E. Albert

of the

Louis Klein's Bogtrykkeri.

Forord.

Læseren vil spørge, hvorledes kunde Dyrhøge Olsen dog ogsaa være saa uforsigtig, at indlade sig med Alberti junior saameget, at han kunde faae Leilighed til at bedrage ham for c. 30,000 Kr., da vil Svaret siebliffelig være det: at det var den næsten ubegrændsede Tillid jeg havde til Dverretsprocurator Alberti, som jeg for endeel derved lod overgaa paa Sonnen, uden at jeg kjendte ham, hvem (Alberti senior) jeg i mange Aar og paa forskjellige Maader havde staaet i Forretningsforbindelse med, der gjorde, at det kunde skee, idet jeg i Forretningslivet aldrig havde erfaret andet om ham, end hvad der var særdeles hæderligt og godt, navnlig Præcision og Punktlighed, en Tillid, der var saa stor, at jeg paa den Tid saae op til ham med en saadan Agtelse og Urefrygt, at jeg ansaae ham som værdig til engang at indtage en Plads i Kongens Raad.

At jeg har staaet i Forretningsforbindelse med Dverretsprocurator Alberti vil blandt andet erfares af nedensstaaende Attestation:

„Paa dertil givne Anledning bevidner jeg herved, at Hr. Dyrhøge Emilius Olsen paa Olsborg ved Kallundborg uafbrudt har bestyret den sjællandske Bøndestands Sparekassens Forretninger som min Fuldmægtig i Arts og Skippinge og en Deel af Løve Herreder fra Sparekassens Begyndelse i 1857 baade i Henseende til Ind- og Udbetalinger og til Panters og Selvfskyldnercautionisters Bedømmelse. — Hr. Olsen har i hele dette Tidsrum udført disse Forretninger noiagtig, hurtig og paalidelig, saa at Sparekassen ikke blot intet Tab har havt, ja ikke engang en Restancefordring i

de nævnte Egne, men hans Regnskaber have altid været fuldstændige og feilfrie, og Sparekassen har været saa vel tjent med hans Bistand, at jeg har foretrukket at beholde ham istedetfor at antage en mangleaariig ovet juridisk Forretningsmand, som ifjor tilbød Sparekassen sin Tjeneste.

Kjøbenhavn, den 3die November 1865.

C. Alberti,

Overretsprocurator og Formand
for ovennævnte Sparekasse."

Denne Function varetog jeg, Emilius Olsen, i 11 Aar.

Jeg erkjender nu i dyb Ydmygelse, at jeg staaer som en Forbryder, ved at have udoist denne Tillid, imod den der, som Hustru, staaer ved min Side, imod de Individuer og Institutioner, jeg ellers mulig, efter min Død, kunde have efterladt Noget, og imod mig selv, — men den eneste Trøst jeg har tilbage, det er den, at denne Forbrydelse, der bestod i den meget store Tillid jeg havde til de nævnte Bedkommende, der har straffet sig saa haardt, — dog ikke er saa stor som de Forbrydelser Alberti junior, hans Haandlangere, Medstaber og Hælere have gjort sig skyldige i.

Kjøbenhavns Nørrebro, Søvergade 8, i April 1876.

Emilius Olsen.

I Aaret 1873 foretog Cand. pharm. Carl Alberti, en Søn af Overretsprøcurator Alberti i Kjøbenhavn, sig at anlægge de saakaldte „Alberti's Svovlsyrefabrikker“ paa Kastrup Nordmark paa Amager — og, som det i Begyndelsen hed sig for egen Regning, deels ved Hjælp af engelske Kapitaler og deels ved Summer han erholdt til at disponere over fra hans Fader og endelig for Beløb, som han sagde sig selv at være i Besiddelse af. Fabrikkerne reiste sig meget hurtigt — og som det siges skulle de være de meest store i sit Slags i hele Norden, naar undtages England, — og er deres Indretning vistnok i det Hele godt svarende til Hensigten, naar Foretagendet ledes med Forstand, Orden og god Deconomi, — og forsaavidt, der kan skaffes Anvendelse for den producerede Svovlsyre. Men inden Fabrikkerne vare fuldt færdige tog Alberti junior den Bestemmelse, at forandre Anlægget til et Actieforetagende, — mulig af Hensyn til, at det til Fuldførelsen stortede paa Penge, hvorpaa det fra Begyndelsen af ikke synes at have manglet. Mulig, at een eller flere af de Rilder, hvoraf den unge Alberti hidtil havde øst, enten bleve tomme eller Ledningerne fra samme bleve stoppede. Nok er det, engelske Kapitaler hørtes der ikke videre Tale om, — og om der i Virkelighed nogenstunde har været noget stort derom, eller at det kun var Blendværk, veed jeg ikke. I de kjøbenhavnske Dagblade blev der udbudt til Actietegning den 9de, 10de og 11te December 1873, idet det hed sig, at af de 325,000 Rdlr., som skulde tegnes i Actier, alt forinden var tegnet for 100,000 Rdlr. Af disse skulle 25,000 Rdlr., foruden 100,000 Rdlr., der skulle optages som Prioritetslaan, anvendes til Driftscapital og til hvad nærmere dermed kunde staa i Forbindelse, —

hvorimod de 300,000 Rdlr. skulde være som en Godtgjørelse til Alberti for Fabrikkerne, der for denne Sum skulde leveres i complet Stand. Denne Actietegning foregik foruden i Industribanken tillige paa Overretsprocurator Alberti's Contoir i Kjøbenhavn. Resultatet af denne Actietegning var, at der i det Hele kun blev tegnet for c. 50,000 Rdlr., — og uden Hensyntagen til dette ringe Beløb kundgjorde Alberti junior den 12te December, altsaa Dagen efter, offentlig, at Tegningen var sluttet, „idet det udbudte Beløb er dækket“, — men det skete kun ved, at han selv maatte overtage c. 275,000 Rdlr., uanset, som han har vidnet for mig skriftlig den 17de Marts 1875, at han ingen Capitaler havde af Betydning, da han paabegyndte Anlaget af Fabrikkerne. Jeg bemærker udtrykkelig, at de angivne Talsførere ikke støtte sig paa Undersøgelser, som jeg har anstillet, men at de referere sig til de sagkundige Mands Undersøgelse, som, i Besiddelse af alt det dertil fornødne Materiale, af Retten vare befuldret til at foretage samme. Den 20de næstefter constitueredes Selskabet paa en Generalforsamling, hvor Love vedtoges, der gav den administrerende Directeur Alberti al for stor Magt, Bestyrelse valgtes, og, hvor det bestemtes, at et Prioritetslaan skulde optages paa 100,000 Rdlr. til Driftsudgifter. Man erindre sig, hvad der er sagt foroven, at Fabrikkerne endnu ikke vare færdige, da der blev udbudt til Actietegning, men der blev endog omkalfatret paa det alt Opførte vistnok uden at opnaa stort andet Maal, end forhindre Fabrikernes Drift for den Tid. Til denne Omkalfatring samt til storartede Nybygningers Opførelse af forskjellig Art medgik i det væsentlige Driftskapitalen, — saa det synes mig, at der i Grunden intet andet kunde være end Gjæld i forskjelligte Poster, — et daarligt Fond til at paabegynde den ny og storartede Forretning med.

Det er klart, at heri ligger Spiren til Foretagendets Undergang, hvortil kom, at dette Bærk var i Hænderne paa en ung Mand af en meget letfindig Character, der istedfor, — som under knappe og trange Omstændigheder maatte være en uafviselig Nødvendighed, at øve den høieste Grad af Sparommelighed, derimod viste Flothed og Udselighed paa mange Omraader. Denne Egenkab er det klart, efter min Overbeviisning, at hans

Fader maatte have en nøie Kundskab til, — som maatte have været ham et stærkt Motiv til ikke at lade Etablissementet overgaa som Actieforetagende under Sonnens Auspicium. Trange Omstændigheder og flotte Dispositioner ere incommensurable Størrelser, — som maatte have staaet klart for en saa klog Mand, som Overretspræcator Alberti! Jeg havde ikke i fjerneste Grad Aenelse om Sagens sande Sammenhæng, da Carl Alberti erklærede i Dagspressen: „det udbudte Beløb er dækket“, at derved skulde forstaaes, at han selv overtog et Beløb af Actierne for 275,000 Rdlr., som den der i Virkelighed overfor en saadan Capital kun eiede saare lidet, hvilket efter min Overbeviisning er et ligefremt Bedrageri. Og kan det være andet end Bedrageri, at overtage et Actiebeløb, som man ikke eier Midler til at dække, hvorved den i Sagens sande Sammenhæng uindviede fores bag Dyset, idet han troer, at Tegningen er funderet paa Valuta, og i Tillid hertil bliver Actionair og derved mister sin Capital ved at Foretagendet brister formedelst Mangel paa Pengemidler, som den tiltrædende Actionair troede var tilstede, men istedet derfor foresindes kun et Papir, der er uaffætteligt og derved værdiløst?! Til de c. 50,000 Rdlr., som vare tegnede, vare formentlig Aspiranter nok, ja, mere end nok og maaskee endda i Form af paatrængende Creditorer; — og, da der til Byggeforetagender var Anvendelse for Størstedelen af de 100,000 Rdlr., der kunde optages som Prioritetslaan, — saa vilde kun saare lidet blive tilovers til en rational Drift af Fabrikerne. Dette maatte, efter min Mening, staa aldeles klart for enhver dygtig, hæderlig og samvittighedsfuld Mand, at det Hele som saadan var en forseilet Speculation, der maatte opgives, idet de Mand, som havde paabegyndt Foretagendet, maatte bære Tabet, istedetfor at danne et Actieselskab, som maatte blive en Grav for alle ny Deeltagere, hvad deres Actiecapital angaar. Aldrig kunde jeg have antaget, at Overretspræcator Alberti kunde have raft Haand til et saa farligt Spil, som Dannelsen af et Actieselskab paa et saa falskt og usolidt Grundlag, — da det jo maatte forudsættes, af hver den, som kjender ham for hans grundige Forretningsforelse, at han jo maatte have det allerbedste og allerførste Kjendskab til Actietegningens Udfald, idet den jo foregik paa hans eget Contoir, — han maatte efter min Overbeviisning

ikke have givet sit Minde til denne Gjerning, uden under den ene Betingelse, at han personlig overtog den Deel af Actiecapitalen, der deels ikke var eller kunde blive overtaget af Andre. Alberti senior maatte jo dog i ethvert Tilfælde i Forveien have erkjendiget sig, om der var et eneste sandt Ord i den Frase, hvad der jo ikke var, i hans Sønns Indbydelse til Actietegning, at allerede 100,000 Rdlr. vare teguede. Jeg beder erindret, at Sonnen endnu paa den Tid boede i Faderens Huus. Overretsprocurator Alberti maatte vide, at alle de Mænd, som indløde sig paa Foretagendet gjorde det i Tillid til ham; — thi, sikkerlig har ikke en Eneste gjort det alene i personlig Tillid til hans Søn. Og kjendte Alberti senior ikke det Sande i dette Forhold?!

Svorledes skulde man forestille sig andet, end at Alt var reent og klart, naar man tænker sig den Stilling Overretsprocurator Alberti indtager i Samsundet: deels som en af Folkets udkaarede Mænd, — deels som en af Hovedførerne for et mægtigt Parti i Rigsdagen, — deels som den sjællandske Bondestands ypperste Tillidsmand, idet den har lagt Administrationen af 10 à 11 Millioner Kroner i hans Hænder, — og deels, naar man veed, at han er i Besiddelse af en meget stor privat Formue. Aldrig kunde jeg have kommet paa Tanke om, at en saadan fremragende Mand, der ifølge sin Stilling til Sagen maatte være i Besiddelse af det noieste Overblik over og Kjendskab til den, vilde have tilladt, at et Foretagende, der indeholder saameget svindelagtigt i sig, som var fundamenteret med Løgn, som blev næret og opelsket med Falskhed, — skulde blive sat i Scene.

Det er min evidente Overbeviisning, at Overretsprocurator Alberti bærer et saare stort moralsk Ansvar for den indtraadte Catastrophe, hvad angaaer Actionairernes i mange Tilfælde suurt erhvervede Penge, der nu synes at være tabte for dem. Jeg gaar videre: han bærer et stort, ja, et meget stort moralsk Ansvar selvlige overfor sin egen Søn, ved, at han ei standjede ham paa hans Veis Bildfarelse ved Dannelsen af dette paa denne Maade dumme Actieforetagende, der gjorde, at Sonnen maatte rømme Land og Rige som en aabenbar Kjæltring, — maatte flygte i Banære fra Hustru, Fødested og Arne. Ja, denne Mand maa synes at have et meget stort Ansvar paa sig.

Jeg kan meget godt tænke mig, hvad Overretsprocurator Alberti kan indvende herimod, — og Svaret vil omtrent blive dette: Ja, men jeg troede fuldt og fast paa, at Bondestanden skulde have kommet mig til Undsætning. Havde den gjort det, — og alle Actierne vare bleve folgte, vilde Sagen have forandret sig for en stor Deel, — og jeg er endog saa Optimist i den Grad, at Foretagendet kunde have bragt noget Udbytte under en Ibygtig, energisk, paapassende og samvittighedsfuld Administrators Ledelse, men den unge Alberti var sikkerlig ikke den rette Mand, ihvorvel jeg saa villig vil indrømme, at han ikke er uden Kundskaber og Begavelse. Jeg troer, at hvis Etablisementet havde med samme Grund havt Navn af: „Tietgen's Svovlsyrefabriker“, istedetfor „Alberti's Svovlsyrefabriker“, — havde Resultatet blevet et heelt andet. Nu heed det uhykkeligviis Alberti's — og Dommen var ved Actietegningens Udfald affagt; thi det kunde ikke ventes, at det ved nogle enkelte Mand's Bestræbelser vilde lykkes iblandt Bondestanden, at faae affat det nødvendige Antal Actier, — og at Høirepartiet skulde understøtte Actietegningen var jo noget, der ingenfinde kunde ventes. Actieforetagendet burde derfor fornustigviis efter Tegningens Udfald, der viste sig at have gjort fuldstændig Fiasko, været sskrinlagt; — thi, hvorledes skulde det vel som sagt være mulig for nogle faa Mand, hvoraf jeg var den ene, at faa solgt for det betydelige Beløb af 275,000 Rdr. i dette Papir iblandt Bønder, som i det Hele og overveiende har en afgjort Antipathi imod Actievæsenet, — og, som finder sin Begrundelse i, at det med de allerfleste Actieforetagender, som Bondestanden har kjendt noget til, er gaaet uheldigt. Paa den Deel af Holbæk Amt, hvor jeg paa den Tid havde min Virksomhed, kunde man henpege til Børslov Dampmølle, til Saltbækvigs Inddæmning og til Arnakke Fabrik, med hvilke Actieforetagender det alle i meer eller mindre Grad gif og gaer faare uheldigt. Vilde man henpege paa, at der var andre Actieforetagender, hvor det gif meget heldigt, f. Ex. Fredens Møllens Fabriker, der nærmest vilde være at sammenligne, hvad Virksomheden angaar, med Alberti's Fabriker, naar disse engang kom i ordentlig og fuldkommen Drift, — have i 28 Aar givet en Dividende af c. 15½ % og desforuden nu have oplagt et Reserver-

fond af 530,483 Kr., — eller man ville henpege til, at der var flere danske Actieselskaber, der gavede et godt Udbytte — fra 10 til c. 50 %, af tyske fra 10—96 %, og, at f. Ex. den franske Bank havde ydet sine Actionairer indtil 36 % pro anno, saa ligger det saa langt fra Bondens Forrestillingskreds, at han slet ikke antager det for nogen Mulighed. At det ved de 5 Mænds Bestræbelser, der paatog sig at sælge Actier for Alberti i begge hans Fabrik anlæg, viste sig at være en saare feilagtig Speculation, idet Folkethingsmand Ole Christensen solgte og overtog kun for 27,400 Rdlr., Folkethingsmand Hans Jensen i Rindby for c. 14,000 Rdlr., Folkethingsmand Hans Hansen i Menstrup for c. 21,000 Rdlr., hvornæst jeg solgte Actier for 3,800 Rdlr., hvoraf jeg igjen for egen Regning indløste 1800 Rdlr., — foruden at jeg selv overtog Actier for 12,400 Rdlr., hvorved Beløbet 14,200 Rdlr. fremkommer for betalte Actier, (hvoraf jeg havde tegnet mig for 1200 Rdlr. i Forveien) og heraf har jeg for c. 1200 Rdlr. i Alunværksactier tilgode, der staaer mig i 103 %, som Directeuren ikke kunde udlevere mig af Hensyn til at Actierne formentlig vare pantfattede. Desuden har jeg tilgode Coupons, for det første Forretningsaar, af 2800 Rdlr. i Alunværksactier, som jeg ligeledes har betalt og, efter Alberti juniors Udsagn, vilde blive indløste med 15 %. I Virkelighed viste Status sig at være under 0. Fremdeles har Dyrlæge J. Petersen i Horsens solgt Actier for Alberti for nogle tusinde Rigsdaler. Det høieste Beløb, der paa den Maade blev solgt Actier for, var altsaa c. 84,000 Rdlr., hvoraf dog for c. 6000 Rdlr. i Alunværksactier, hvilket altsaa fuldkommen constaterer, at det var en ufornuftig Tanke, naar man gjorde sig Haab om i Bondestanden at faae affat for 275,000 Rdlr.; — thi selv efter dette Salg beroede endnu for c. 200,000 Rdlr. for Alberti juniors Regning. Efter Andre skal kun være ufulgte for c. 175,000 Rdlr. i Svovlsyrefabriksactier. Disse Papirer kunde der vel et eller andet Sted laanes noget paa, men formentlig i Almindelighed kun til en høj Rente. Om Alberti senior har taget Rente af sin Søn veed jeg ikke.

Betænker man nu, at Afdrag (2500 Rdlr.) i hver Termin skulde betales paa Partialobligationerne: Prioriteten — at indfri med 110 %, Renter 5½ % pro Anno gives deraf — og Udbytte

betales til Actionairerne med 10 %, hvortil kom, at Alberti junior paa egen Haand havde folgt Güssfeldt & Née c. 4 Millioner \mathcal{R} Svoolshyre, at levere i 5, eventuel i 10 Aar, 16 à 17 % for billigt, saa var og blev det Hele et sandt Misfere. Som sagt, det var givet ved Actietegningens Udfald, at det var forfeilet som Actieforetagende, — og jeg seer intet fornuftigt i, fra Overretsprocurator Alberti's Side, at have ladet det gaa videre, naar han ikke selv vilde være belavet paa, at overtage de Actier, der ei bleve affatte, — uden med mindre, som jeg vel har hørt sige, hvad jeg dog ikke antager — at han, ved at lade det blive til Actieforetagende, kunde saa en større eller mindre Sum Penge ind, som han i Forveien havde sat i Foretagendet, da der var Tale om, at det skulde være en privat Entreprise; — thi sætte sit Haab til Bondestændens Deeltagelse i den Grad, at Actier skulle blive affatte til noget stort Beløb, maatte staa aldeles klart for en saa klog og fremsynet Mand som Alberti senior, der jo saa godt veed, at Bonden i Almindelighed ingen Tillid har til Noget i saa Retning, der gaaer over 4 %, — at der i Realiteten intet heldigt Resultat vilde opnaaes.

Opriindeligt tegnede jeg mig for 600 Rdlr.; — ved et Besøg hos Overretsprocurator Alberti den 20de Januar 1874 endvidere for 600 Rd. i Svoolshyrefabriksactier. Men nu vilde Tilfældet det saa uheldigt, at jeg kom i Gjæld ved Indkjøb af en større Post i Værdipapirer paa Børsen i Berlin, saa jeg under 31te s. M. bad Overretsprocurator Alberti laane mig 7000 Rdlr. imod Depositum i Pengeeffecter. Til Landmandsbanken indgav jeg under s. Datum et lignende Andragende, hvorpaa Banken under 4de Februar næstefter svarede mig, at den var villig til at laane mig: 6,200 Rdlr. imod Pant i endeel af det anbudte Depositum imod 6 % pro Anno. Da jeg ikke fik Løfte paa det hele Beløb — betænkte jeg mig noget, for at afvente Overretsprocurator Alberti's Svar. Jeg havde i Forveien faaet et Brev fra Alberti junior, dateret 3die Februar, hvori jeg aldeles uventet blev anmodet om at sælge Actier for ham. Jeg svarede herpaa under 7de næstefter, at jeg var villig til at overtage denne Commission, naar han kunde garantere Rigtigheden af hans Calculatur, der lovede 18 % Udbytte, — hvorpaa han under 10de s. M. tilskrev mig saaledes: „Med Hensyn til Deres Tvivl, om der kan betales 18 % iaar, skal jeg bemærke, at

hele Productionen i et Aar er $13\frac{1}{5}$ Million Pund Svovlsyre, hvoraf er der solgt for Diebliffet over 10 Millioner Pund og er der saaledes kun $3\frac{1}{5}$ Million Pund tilbage, der skal sælges i mindre Poster, da man derved faaer høiere Priser. Fredens Mølle har ikke nedsat Prisen; det var noget den Gang averterede, for at skade Actietegningen. Det er ikke 14 Dage siden vi folgte 30,000 Centner til 9 Mk. pr. Centner. Alle disse Contracter ere afsluttede paa 5 Aar. Og have vi ogsaa afsluttet Contracter om Naaproducterne, saa hele Foretagendet er aldeles sikret. Det er min Mening, at der for mange Aar vil komme 18 à 20 % Udbytte aarlig.

J Slutningen skriver De om de Pengeeffecter De vil have Laan paa. Ved at see dette, er jeg kommet til at tænke paa, om De havde Lust til at bytte. I dette Tilfælde vil jeg tage — —

og istedet derfor vil jeg give Actier i Alberti's Svovlsyrefabrikker til en Cours af 100 ÷ Deres Commission 1 %, altsaa til 99 %". Hvoorefter Alberti i samme Brev, stiller en Sammenligning imellem Actierne i Fredens Mølles Fabrikker og i hans Fabrikker, — og kommer til det Resultat, at hans Actier, naar de have givet Udbytte i et Aar, ville staa i en Cours af 125 %. Sluttelig siger han: „Jeg staaer ved mit Tilbud i 8 Dage og venter at høre Deres Svar“.

J Tillid til, at Alt saaledes var iorden, accepterede jeg Alberti's Tilbud. Imidlertid var det sikkerlig meget langt fra, at der var solgt 10 Millioner Pund (regner man hoit 7 Millioner Pund til Gjødningsfabriken og Alunværkerne, hvortil gif da de 3 Millioner Pund?), — og endnu mindre var det Sandhed, at der paa hans Fabrikker, i det mindste paa den Tid, kunde produceres $13\frac{1}{5}$ Million Pund Svovlsyre. Efter Dr. philos. Hubers Angivelse inden Retten kan kun produceres c. 10 à 11,000,000 Pund.

Foruden de 1200 Rdlr., jeg i Forveien havde tegnet mig for, tegnede jeg mig atter for 13,800 Rdlr. og senere for 600 Rdlr., altsaa ialt for 15,600 Rdlr., hvorpaa jeg har betalt Alt paa c. 3000 Rdlr. nær, foruden at have forrentet det til enhver Tid skyldigværende Beløb med 6 %; dernæst indfriet paa Alberti's Begne Actier for 1800 Rdlr., som jeg havde folgt til Andre, idet jeg med Alberti's Rygborgen havde forpligtet mig til at indfri de Actier,

der inden Nytaar 1875 bleve optagne til Indfrielse pr. 1ste Febr. til 105 %, — hvilke alle bleve indfrieede længe før imod Decort i de 5 %. Dertil kom, at jeg ikke erholdt de 10 % Udbytte, som Andre fik, men lod det affrive paa Mellemværendet, hvorved mit hele Tab bliver, naar jeg efter Omstændighederne beregner mig en nogenlunde billig Rente, 7 %, altsaa langfra 10 %, opgjort til den 11te Juni 1875: Kr. 31,621 — 02 Ø.

Overretsprocurator Alberti's Svar paa mit Andragende til ham om Laan afgav han først den 15de Februar, efterat Alt saa at sige var ordnet imellem hans Søn og mig. Hans Brev lyder saaledes:

„Kjøbenhavn, d. 15de Februar 1874.

S. T.

Hr. Dyrsløge Emilius Olsen!

Efter Modtagelsen af Deres Brev af 31te f. M. har jeg paa forskellige Maader forsøgt, om jeg kunde paa de deri nævnte Pengeeffecter forskaffe Dem et Laan af 7000 Rdlr.

Selv kan jeg ikke yde noget Laan; thi mine disponible Penge har jeg sat i Svovlsyreacter (15,500 Rdlr.) ligesom jeg paa flere Maader har maattet støtte min Søn ved hans storartede og kostbare Fabrikantlæg. Min Mægler sagde mig strax, at hine Pengeeffecter kunde anses for at have en Værdi af c. 8,500 Rdlr., men at det vilde være vanskeligt, at faae et Laan paa dem til Beløb 7000 Rd. Vanskeligheden ligger deels deri, at de rumænske Papirer og Telegrafactierne ere i Banrygte, deels deri, at nogle af de mindre Banker, hvor der udgives Laan imod Haandpant af diverse Papirer, alligevel vrage de nævnte Papirer. Efterat jeg havde forhort hos disse Banker, fik jeg i Løbet af forrige Uge Afslag allevegne. Jeg gif da igaar igjen til min Mægler, som da sagde, at han mente, at der kunde paa disse Pengeeffecter tilveiebringes et Laan af 5000 Rdlr. til 7 à 8 % aarlig Rente.

Om foranstaaende vil jeg ikke undlade at meddele Dem Underretning, uagtet det synes, som om De i et Brev til min Søn, der er kommet ham tilhænde idag, har taget anden Bestemmelse. Deresom De altsaa vil, at jeg skal gjøre Forsøg paa at faa hine 5000 Rd., behøver De blot at sige mig til og at opgive, om Laanet maa tages til den nævnte hoi Rentesod. Men jeg maa dog bemærke, at min

Mægler udtrykkelig sagde, at Papirerne maatte — for at faa dette Laan — være stemplede efter Lov af 25de Marts 1872 (om Stempeling af udenlandske Pengeeffecter). — — — — —

Bensfabeligt og forbindtligt

E. Alberti."

Naar man læser dette Brev, faaer man Indtrykket af, saa forekommer det mig i det mindste, at Alberti senior har fremstillet denne Laanesag langt vanskeligere end behøvedes; thi alene paa mine rumænske Papirer vilde Landmandsbanken laane mig 6,200 Rdlr. til 6 % pro Anno, hvorimod jeg ved Alberti's Bestræbelser kun kunde faae 5000 Rdlr. til 7 à 8 %, — men endda kun imod langt større Sikkerhed. Jeg har vel hørt en Enkelt sige, som jeg har ladet læse dette Brev, at denne Vanskeliggjøren skrev sig fra, at han derved vilde lette Transactionen imellem hans Son og mig; men herpaa vil jeg dog ikke ubetinget bygge.

I det Hele taget troer jeg at have Grund til at antage, at Alberti senior i sit Forhold til hans Søn's Actieforetagende, in specie ligeoverfor mig og i Almindelighed ligeoverfor Alle, er Skyld i den ulykkelige Catastrophe; thi, som sagt, han burde aldrig have ladet det komme ilive som Actieselskab, — da han faae det uheldige Udfald ved Actietegningen. En offentlig Udladelse i et Par Ord fra ham imod det vilde have gjort det til et ufødt Foretagende paa Actier. Havde han oplyst Bondestanden om, at der i Birkeligheden, efterat Actieindbydelsen havde fundet Sted, kun var tegnet for c. 50,000 Rdlr., — og ikke tiet til hans Søn's løgnagtige Fremstilling, saa havde jo Ingen blevet ført bag Lyset; — thi Ingen vilde da have befattet sig dermed.

Paa en Tid, da Dverretsprocuratoren i mine Dine faae mere ufskyldig ud, i denne uheldige Sag, end nu, henvendte jeg mig til ham med Anmodning om, at dele Tab med mig, saaledes, at han gav mig en Sparekassebog paa Kr. 10,000, at forrente med 4 %, og afbetale med Kr. 1000 aarlig; men jeg fik i det Sted en Afviisning, skrevet paa 7 lange Sider, hvis Kjernepunkt var, at han formeente at have forskaanet mig for yderligere Tab ved at nægte mig et Laan af „den sjællandske Bondestands Sparekasse“

paa 4000 Rdlr. imod Pant i mine daværende Eiendomme i Korbj og Værsløv Sogne; men hertil har jeg kun at svare, at denne Grund — Hensynet til mit Velvære — efter min Overbeviisning ikke er den sande, — idet der var en anden, der formeentlig var mere afgjørende, den nemlig, at min Afløser som Fuldmægtig for Alberti ved „den sjællandske Bondestands Sparekasses“ Contoirsteder i Kallundborg og Beck's Kro, Hr. Gaardeier og Amtsrådsmedlem Peter Christiansen i Ukkerup, havde — paa flere Tillidsmands Begne, der ikke undte mig Laanet — skriftlig anmodet Overretsprocurator Alberti, som Sparekassens Formand, at nægte mig det, som jeg derefter oppebar i Landmandsbanken til Fordeel for hans Søns Actieforetagende. Jeg siger her intet videre, end hvad Hr. P. Christiansen selv har fortalt mig.

For at komme tilbage til, hvad den unge Alberti foretog sig i Sagen lige overfor mig, skal jeg citere nogle Udtalelser af ham i Breve til mig. Saaledes siger han i Skrivelse af 16de Februar 1874, da jeg havde tegnet mig for hiint store Veløb i Actier, som han beholdt i Depot indtil jeg — naar jeg vilde, saa heed det sig, kunde indfri imod, at jeg forrentede det til enhver Tid skylbigvarende Veløb med 6% pro Anno, idet jeg skulde oppebære Udbyttet, hvilket, som han dertil siger: „er en god Forretning, da jeg er overbevist om, at Udbyttet vil blive 18%“.

I Skrivelse af 23de j. M. siger han, idet han qvitterer for et Veløb af 4,582 Rdlr. 3 Mk.: „Paa de Summer, De skulder for Actier, beregnes der 6% Rente fra den 1ste Marts, men da der vil blive langt større Dividende, taber De Intet herved“.

Den 29de April 1874 skriver han til mig: „det gaaer godt med Fabriken og haaber jeg at vi i September kunne udbetale en Interimsdividende af 6%“. Jeg maa her bemærke, at der til denne Dato endnu ikke eller i ethvert Fald kun høist ubetydelig var produceret nogen Svovlsyre paa Fabrikkerne; — thi i det Hele første Halvaar af 1874 blev kun produceret 2000 Pd. Svovlsyre af en yderst slet, næsten kassabel Beskaffenhed. Men Directeur Alberti handlede dog ligesuldt med Svovlsyre, som han gav Udseende af, selv at have produceret, men som han i Virkeligheden købte paa Fredens Møllens Fabrikker, saaledes et Quantum af 10,000 Pund,

hvilket han derefter folgte til Actieselskabet „Sønderføgaard“, — for at bilde Folk ind, at hans Fabrikker arbejdede.

Den 15de Juli skriver han: „Det var Skade, De ikke var med paa Touren til Fabrikkerne i Søndags, men De vil vel have læst Referaterne i Aviserne derom“.

I Skrivelse af 30te Juli næstefter siger han til mig om Alunværkerne: „Dette er en meget rentabel Forretning og Conjunctionerne altid de samme“. I Indbydelsen til Deeltagelse i dette Selskab o: Actieselskabet for „Alberti's Alunværker“ lovede han 19 à 21 % som Udbytte. Virkeligheden viste: Intet Udbytte, men derimod ved Generalforsamlingen den 29de Juli f. A. en Underbalance af Kr. 26,180.

Den 5te August skriver Alberti om Svovlsyrefabrikkerne: „Forretningen gaaer godt og vil der i September Maaned kunde udbetales 6 %“. I Skrivelse af 20de August siger han til mig: „For det Tilfælde, De ikke veed det, tillader jeg mig at underrette Dem om, at vi i September Maaned kunne give 6 % à Conto=Udbytte“. Men dette blev aldrig udbetalt.

Den 2den September næstefter skriver han: „Den eneste Feil ved Svovlsyrefabrikkerne er, at de ere for billig overdragne Actieselskabet. Jeg seer daglig meer og meer at jeg har forregnet mig mindst 25,000 Rbd., som den burde have kostet mere“. Hvorimod Alberti senior i en Skrivelse til mig af 7de August 1875 ansætter Fabrikkerne til en Værdi — „ifølge de Oplysninger, der nu havees, vil vilde evaluere omtrent 150,000 Rbdl.“ Som anført overtog Actieselskabet Fabrikkerne til 300,000 Rbdl. efter en Prioritet af 100,000 Rbdl. Herefter staaer Fabrikkerne Actieselskabet i 250,000 Rbd. eller i en halv Million Kroner formeget.

Den 24de November siger Samme: „Det er dumt af Niels Nielsen at sælge Actierne pr. Februar (altsaa med forrige Aars Coupon vedhæftet, da Generalforsamlingen, der bestemmer Udbyttet, jo først er i Begyndelsen af Marts) thi derved gaaer han jo glip af Udbyttet; dog det maa blive hans Sag“. Herved forstaaes 7 Stkr. Actier, jeg tilbagekjøbte, lydende paa Kr. 1400.

I en Skrivelse af 20de December 1874 udtaler han sig saaledes: „men lige efter Nytaar vil Regnskabet over Svovlsyrefabrikkerne foreligge, hvilket vil udvise et Udbytte af over 10 %; og om end dette først skal udbetales først i Marts efter Generalforsamlingen,

vil det dog gjøre et godt Indtryk". Som bekjendt fremkom de 10 % ved at Alberti tilskjød over 40,000 Rdlr. — ellers havde der været Underbalance af nogle tusinde Rigsdaler. Den 27de s. M. siger denne Herre i Skrivelse til mig: „alle Rytter om Svovlsyrefabriken, der stamme fra politisk Had, ville blive slaaede til Jorden, naar Regnskabet om nogle Dage ligger trykt“.

Den 10de Marts 1875 skriver han: „Disse Linier sendes Dem for at anmode Dem om at sende mig Tyrkerne“ (tyrkiske Obligationer) „helst omgaaende, da jeg paa Lørdag skal bruge endeel Penge og jeg ikke kan faae mine Coupons indløste før efter Generalforsamlingen, da Bestyrelsen efter Svovlsyrefabrikenes Love har Raadighed over de Beløb, der ere satte tilside til Dividende“. Man mærk sig her, at der Intet var af Bestyrelsen sat tilside, da der fra dens Side Intet var at sætte tilside af, idet Alberti junior i Pengesager skaltede og valtede som han selv vilde. Alberti junior havde derimod paa sit Folio i Fabrikenes Bøger et Beløb, som blev anvendt til Couponsindløsning, skjøndt langtfra tilstrækkeligt, hvorfor Rest paa anden Maade maatte staffles tilveie; — og er maasse endnu ikke alle Coupons indløste? Men der er det Forhold, som samtidig dermed maa tages i Betragtning, at Alberti junior for sin Regning skulde levere Fabrikerne i fuld færdig Stand, og at hertil vilde medgaae en meget betydelig Capital, er uomtvisteligt, men hvor meget er ikke let at sige, da Regnskabsopgjørelsen i den Henseende skal lide i en høj Grad af Uklarhed, saa at den virkelige Underbalance for Fabrikenes Bedkommende derved bliver langt mindre pro 1874 end man maasse har antaget, idet Størstedelen af det Tilskud, Alberti gav til Selskabet, egentlig kun var en Afvikling af et Gjældsforhold, han stod i til samme. Der skulde da selvfølgelig ikke være beregnet Tantième (3,657 Rdlr.) til Bestyrelsen deraf, og allermindst de 1,828 Rdlr. 3 Mk. til den administrerende Directeur Carl Alberti selv. Ja, — det er storartet!!

Eller er Forpligtelsen for Alberti junior til at istandsætte Fabrikerne paa sin Regning, blevet hævet, hvorom jeg ingen Besked veed¹⁾,

¹⁾ Denne Estergivelse kunde kun ske ved en Generalforsamlingsbeslutning, — og der har ingen Generalforsamlinger været afholdt i det specielle Stiemed, — og Estergivelse har da derfor ikke fundet Sted.

— saa har jeg at bede om Forladelse; thi da skulde aldeles utvilsomt Alberti junior have Tantième af hans egen Forøring, ligesaa vel som den hele øvrige Bestyrelse.

Thi der skulde vel aldrig understikke sig en saadan Eftergivelse i den den 4de Marts 1875 af begge Directeurerne og Bestyrelsesraadets Formand understrevne Balance pro ³¹/₁₂ 1874, hvortil formeentlig Generalforsamlingen i god Tro gav sin Tilslutning i Tillid til, at Alt var i sin Orden?! Jeg nærede ingen Mistanke, og det gjorde vist Ingen; jeg tænkte, at Alt maatte være rigtigt, naar Alberti senior havde seet det, — da jeg meente, at Ingen turde vove at byde ham Noget, der ikke var snorflaget og regelret!!

Den citerede Balance er saaledes lydende: (See S. 19.)

Fremdeles siger han: „I dag eller imorgen sender jeg Dem Deres Alunværksactier“, — hvilke jeg dog aldrig fik.

Jeg har her anført endeel af Alberti juniors Udtalelser, der, sammenholdt med hans øvrige Forhold i det Hele, i meer eller mindre Grad vidne om, til hvilket Topmaal af Løgn og Uhæderlighed et Menneſte allerede i en saa ung Alder kan være henseunket; thi uanset, at Alberti siensynlig kunde indsee, at de Tilfud, jeg kunde høre ham, og hvorfor han idelig krævede mig, ikke kunde bringe ham eller hans Bærker noget Gavn, saa viste han stedse en Ultrættelighed heri (selv de 600 Rdlr., jeg ved mit Besøg hos Overretsprocurator Alberti, og tør jeg sige paa hans Foranledning, kom til at skylde ham for 6 Actier, krævede han mig ogsaa; men han lod mig dog slippe med 5 % Nente). For at constatere til hvilken Uderlighed en Alberti junior kunde drive sine Anslag imod mig, skal jeg lade aftrykke følgende Brev fra ham;

„Kjøbenhavn, den 17de Marts 1875.

Hr. Dyrlæge Emilus Olsen!

Nisborg pr. Kallundborg.

Jeg sendte Dem igaar Stemmeseddel, Afgangskort til Generalforsamlingen og en Dpgjørelse af vort Møllehvarende. Omstaaende Forretning kunne vi tale nærmere om ved Generalforsamlingen, men tillader jeg mig at fremsætte den i korte Træk skriftlig. Som De

Balance for „Albertis Svovlsyrefabriker“ pr. 31. December 1874.

Beholdning.		af	β	Skyld.		af	β
1.	Fabrikten kjøbt for Rbd. 300,000. hvortil i Genhold til Lovenes § 2 — 25,000.			1.	Actiecapital	325,000.	»
				2.	Prioritetskaan	97,500.	»
				3.	Beyel-Conto	18,069.	»
2.	Nybygninger, (Gjødningsfabriken, Salpetersyrefabriken og Skibs- broen)	325,000.	»	4.	Restance-Conto (forfaldne Cou- pon m. m.)	206,	24
				5.	Saldo af Debitorer og Cre- ditorer	38,385.	86
3.	Bygnings- og Omkostnings-Conto	60,489.	»	6.	Saldo (Dverfstud)	36,578.	57
4.	Inventarie-Conto	38,174.	6				
5.	Bersur-Conto	24,360.	9				
6.	Raamaterialier (Ballons, Kul, Ries etc.)	1,452.	87				
7.	Lager-Conto	48,450.	48				
8.	Kasse-Conto	14,761.	»				
		3,052.	17				
		515,739.	71			515,739.	71

Dverfstud Rbd. 36,578. 57.
 ÷ Lantieme — 3,657. »
 Rest. Rbd. 32,921. 57.
 o: 10 % af Acticapitalen.

Kjøbenhavn, den 4de Marts 1875.

A. C. M. Schleisner,
controllerende Directeur.

F. A. Hilarius Kalko,
Formand for Bestyrelsesraadet.

Carl Alberti,
adm. Directeur.

veed, havde jeg, da jeg paabegyndte Anlægget af Fabrikerne, selv ingen Capitaler af Betydning" (denne Sag med Hensyn til Alberti juniors Formuesomstændigheder har jeg aldrig tilforn havt nogen sikker Kundskab om) „men jeg maatte stifte store Laan, deels hos Fader (disse Laan blive naturligtvis staaende) og deels hos Andre. Disse Laan maa jeg efterhaanden tilbagebetale, hvilket skeer som jeg følger Actier; men enkelte Laangivere, selv om de ere personlige Bekjendte af mig, blive utaalmodige, da de ikke have antaget, at Laanene skulde vare saa længe og de derhos have andre Dispositioner med deres Capitaler; og da det netop er personlige Bekjendte, vil jeg gjerne tilfredsstille dem; helst vilde jeg jo beholde saa mange Actier for i Aarenes Løb at tage de høie Dividender og afbetale Laanene dermed; men dette kan ikke lade sig gjøre i alle Tilfælde. Og, naar jeg skal sælge Actier, da gjør jeg det helst til Venner og Bekjendte, da jeg derved jo har mere Udsigt til, naar jeg i Aarenes Løb har præsteret gode Dividender, at blive gjenvalgt; derfor har jeg tænkt mig Muligheden af at vi kunde gjøre denne Forretning for hvad Beløb De nu maatte tænke Dem, og kan den gjøres saaledes, at De ikke behøver at rykke ud med Contanter. Jeg har et Laan i en Folkebank paa Actier, men er dette Laan større end det egentlig efter Bankens Reglement gives til en Person paa samme Slags Actier. Naar De nu kjøber 10,000 Rdlr. Actier af mig, eller hvilken Sum de ellers maatte synes om, da kunde det arangeres saaledes, at jeg gav Dem Qvittering for at have modtaget Pengene og De yderligere deponerede i Banken 10,000 Rdlr. Svovlsyrefabriksactier, hvorpaa De udsteder Rescipisje til Banken for paa 20,000 Rdlr. Actier at have modtaget et Laan stort 10,000 Rdlr. og Banken giver Dem Tilstaaelse for at have de 20,000 Rdlr. i Actier i Albertis Svovlsyrefabrik. Jeg skal sørge for, at Laanet foreløbig bliver paa et Aar, at betale Renten forud paa 3 Maanedes ad Gangen. Renten vil blive 6%. Dette var den ene Deel af Forretningen. Den anden Deel var det, at jeg vilde give Dem Rbd. 8000 i Actier for Deres Eftermands Obligation til Dem, der jo er paa Rbd. 8000; hvis den er mindre, da et tilsvarende mindre Beløb i Actier; men da Renterne ere saa smaa i Begyndelsen og Svovlsyreacterne ere meget rentable, skulde de give mig efter Deres eget Valg nu Couponen for Driftsaaret 1875 eller 1876 af de

Actier, De faaer for Obligationen. Da Beløbet er saa stort, vil jeg foruden Deres Agentprovision 1 % give Dem en Extrarabat af 2 %, hvorom De bedes ikke at tale til Nogen. Paa Obligationen kan jeg gjøre Penge herinde, ved f. Ex. at lægge den som Haandpant ved en Bezeldiscontering eller paa anden Maade; og ved at De overtager f. Ex. 10,000 Rdlr. af mit Laan, tilfredsstiller jeg Banken.

Med megen Agtelse,
Carl Alberti."

Hvor siger jeg ikke med Grund: Gud fri og bevare mig for mine Venner; thi de vise sig farligere eller i ethvert Fald lige saa farlige som mine Fjender. Gud bevarede mig ogsaa i dette Tilfælde; thi Alberti's onde Anslag gjorde han til Intet.

Da Alberti junior formelig indlod sig paa Falsum (ligesom han ogsaa søgte og fik 2 af Fabrikens Embedsmænd til at gjøre det) ved at aflægge et falsk og forfalske et andet Regnskab, idet han for det Førstes Vedkommende opførte, at have produceret 500,000 Pd. Svovlsyre mere i Februar Maaned 1875, end der i Virkelighed havde fundet Sted, og for det Andets Vedkommende havde han forandret 66,400 Pund Svovlsyre, der var overleveret til Alunværkerne i Mai f. A., til 166,400 Pd. Hvorhos han forte 2 forffjellige Kassebøger, — for ved Hjælp af den falske at vildlede Folk, han søgte Laan hos, idet i denne en stor Deel af Udgiftsposterne vare udeladte. Fremdeles forsøgte han sig i at sælge de samme Varer til to forffjellige Firmaer. Desuden gjorde han Gjæld paa Fabrikkerne for meer end 50,000 Kr., som dog ikke kom dem tilgode, — hvilket kunde suppleres med mangfoldigt lignende af samme Slags. Da han indlod sig paa Handler ved Indkjøb af Varer, som han folgte betydelig under Indkjøbsprisen o. f. v. o. f. v., maatte det jo tilsidst føre til, men altfor seent, at han blev en Umulighed som Fabrikernes Directeur, idet han maatte aftræde og med hans Faders og Broders Assistance flygte til Sydamerika i Begyndelsen af Juli Maaned 1875.

At Alberti senior som sagt paa ingen Maade kan undskyldes sig for denne Catastrophes Udbrud over Actionairerne, maa være en absolut Kjendsgjerning; thi han kunde ved et Ord have hæmmet

Selskabets Istandbliven, — hvis daarlige Fundamentacion burde have afftrækket ham, — og som synes at staa i den grelleste Modstrid til hans ellers anerkjendte Fremsynethed, Forstand og Overblik, hvorpaa jeg og alle Deeltagere stolede saa trygt, idet man troede, at det — som Noget, Alberti senior havde Part og Andeel i — var i brillant Ordre; men som derimod endte med Underbalance og Fallit. At Alberti senior saavel vidste, at hans Son sad inde med en uhyre Post i uaffatte Actier, fremgaaer af, at han foruden mange andre Papirer havde for 135,400 Rdlr. i Svovlsyrefabriksactier i Pant for en Sum af 42,000 Rdlr., Sønnen havde laant af ham, — fremdeles at der i Slagelse Folkebank beroede for 34,000 Rdlr., som ligeledes vare pantsatte, — foruden at der paa flere andre Steder forefandtes uaffatte Svovlsyrefabrikactier. At Alle i meer eller mindre Grad sole Tabet, er en afgjort Sag, men frem for Alle falder det haardt paa mig, der ikke engang har faaet 10 % tilbage. En Capital paa c. 32,000 Kr. kan for en Dyrsløge kun staaes tilveie ved en lang Arrækkes Virksomhed og Utrættelighed, ved mange Aars Flid, Meie og Sparommelighed. Hvilken Mangfoldighed af Dage og Nætter har jeg ikke tilbragt i Regn og Ruff, i Stud og Slab, i Mulin og Mørke paa lange og trange Veie, — og Erstatningen derfor er tabt, — hvilket efter min Overbevisning Overretsprocurator Alberti har den største Skyld i og bærer det moralske Ansvar for! Eller skulde det ikke være et betydeligt Tab for den Tjenestekarl i Sjelleklinte, der tog 300 Rdlr. ud af „Den sjællandske Bondestands Sparekasse“ (hvad mange Andre med ham have gjort), hvilket var alt det, han eiede, for at andringe i disse Actier!?

Alberti senior vil maaffee indvende, at han selv lider et stort Tab, — men, saa har jeg hertil kun at erindre, idet jeg vil citere hans egne Ord med Hensyn til Arvesforholdet for hans Son Carl Alberti's Vedkommende, der lode saaledes til mig: „doer jeg idag og min Kone om to Dage, — da faaer han ikke en Skilling“; — og hoist sandsynlig bliver det saaledes kun Sønnen, der lider Tab, og Alberti senior i det væsentlige gaaer fri, idet formeentlig Tabet ikke er eller bliver stort større, end Sønnens Arvepart vilde have været. Alberti seniors Tab paa sine 15,500 Rdlr. i Actier vil jeg lade uberørt, da han er en meget riig Mand, og dette Tab jo desuden hidrører fra hans egen Sons Affairer. Forovrigt vil jeg

hade det Spørgsmaal ude af Betragtning, som Mange have gjort mig, hoormeget jeg igrunden troede Alberti senior havde betalt for disse 15,500 Rdlr.!? Jeg har vel hørt Nogen sige, at han har betalt dem med 10%, — i dette Tilfælde har han jo formeentlig faaet alle sine Penge tilbage. — Andre have sagt 50%, atter Andre have sagt, at det var en Foræring fra Sønnen til Faderen, i hvilket Tilfælde han jo har vundet 10%; jeg holder mig dog overbeviist om, at han har betalt dem med 100%.

Naar man tilbagefalder i Erindring det alt Fremfattede og derved tillige fæster Tanken hen paa det Factum, at Overretsprocurator Alberti afgav den Erklæring til Fabrikernes Bestyrelse, vide Kriminalretsforhøret, der er optaget i nærværende Sag, at det vilde være et „Falsum“¹⁾, hvis ikke Actionairerne fik fuldkommen Rede for, hvorledes de 10% vare fremkomne ved at hans Søn gjorde et Tilskud af 43,500 Rdlr.; — thi spørger jeg i den Anledning, hvor meget mere maatte det ikke være et „Falsum“, at Directeur Alberti overtog c. 275,000 Rdlr., som den, der Intet eiede lige overfor en saadan Capital, men derimod var i stor Gjæld til hans Fader og Andre?! Hvorfor, spørger jeg, tog Overretsprocurator Alberti ikke Bladet fra Munden og sagde til Sønnen: Du skal være redelig og sige til dine Agenter, der sælger Actier for dig, at Du selv sidder inde med over $\frac{5}{6}$ af Actierne — og saa lade Folk selv domme om de ville og turde overtage Risiko ved Actiejøb!! Havde Overretsprocurator Alberti gjort det, havde han handlet som en redelig og retskaffen Mand, — men han taug stille — aldeles bomstille og mælede ikke et Ord!! Hvorfor tav Directeur Albertis Broder, Hr. Sagførerfuldmægtig Cand. juris Adler Alberti stille til denne bestræffende Handling, han, der paa Faderens Contoir havde ledet og forestaaet Actietegningen, og derved allerbedst kjendte dens kummerlige og jammerlige Udfald?! Var det redeligt?! Jeg er derved blevet bedraget for en efter min Stilling meget betydelig Capital; — thi jeg antog, at de udbudte 225,000 Rdlr. i Virkelighed var „dækket“ og ikke paa en saadan underfundig Maade, der skjulte en Faldgrube for alle ny Actionairer og yderligere

1) „Falsum“ betegner efter Jacob Baden: „Løgn“ og „Bedrageri“.

Deeltagere. Jeg troede fuldt og fast paa, at de Actier, som jeg og de andre Actieforhandlere folgte vare af de første 100,000 Rdlr., som der sagdes at være overtagne, idet der udbødes til Actietegning; thi Alberti junior anmodede mig kun først om at sælge for 20,000 Rdlr. og senere for 8000 Rdlr. i Actier for ham. Saaledes kan man blive behandlet, naar man hengiver sig i Tillid til en Mand som Alberti senior; — thi det er ham, og kun alene ham jeg har fæstet min overveiende Tillid til i denne for mig saa ulykkelige Sag; — det var ham jeg fortrinsviis stode paa, at der ikke vilde lade noget Saadant komme frem uden at det var fundt og godt! Har Fabrikernes contrrollerende Directeur, Hr. Cand. Schleisner, deres Revisor, Hr. Schovelin, og isørigt Bestyrelsen, D'Hr. Overretsprocurator Hillarius Kalko, Bestyrelsens Formand, Grosfererne Th. Green af Kjøbenhavn og S. Née af Aarhus, ikke fæstet deres Tiltro til, at Alberti senior vilde lede Alt i et fundt og heldigt Spor, som den der i Begyndelsen satte det største Beløb i Foretagendet, og som vel i pecuniær Henseende var den egentlige Grundlægger; thi ellers havde disse Mand sikkerligen forlangt, at Publikum skulde gjøres bekendt med, hvorledes det i Sandhed forholdt sig med Actietegningen. Jeg kan ikke forstaa andet. Men derfor ere D'Hrr., efter mine Begreber, ikke aldeles angerløse i denne Sag; thi Forsigtighed burde have tilraadet dem, der i dette Stykke formodentlig kjendte Sagens sande Sammenhæng tilbunds i alle Retninger, at denne Sammenhæng havde kommet til at ligge klar for Publikums Bevidsthed, i Erkjendelse af, at Ingen har Lov til at sætte Andres Formue paa Spil, uden aabent at meddele sine Creditorer, i dette Tilfælde Actionairerne, Risicoens Natur og Udstrækning, og, ved Nedelighed og Aabenhjertighed erholde Samtykke til Foretagendet, og ikke have tiet til den unge Albertis jammerlige og bedrageriske Færd. At Bestyrelsen har havt Kundskab om, hvorledes Actierne vare fordeelte, fremgaar af følgende Erklæring, afgiven til Industribanken i Kjøbenhavn, i Anledning af, at Banken havde betinget sig, for den vilde overtage Actietegning paa dens Contoir, at Directeur Alberti skulde deponere 5000 Rdlr. til Sikkerhed for, at hele Actiecapitalen blev tegnet.

fuldt ud og først blev disse tilbagegionne tilligemed det hos Banken tegnede ubetydelige Actiebeløb efterat have producerede nedenstaaende Erklæringer:

Kjøbenhavn, den 22de December 1873.

„Ifølge de paa den constituerende Generalforsamling i Actiefelskabet „Albertis Svovlsyrefabrikker“ den 20de dennes vedtagne Love sammes § 22 er den administrerende Directeur Hr. Cand. pharm. C. Alberti berettiget til at modtage og quittere for den indkomne Actiecapital.

I Bestyrelsen for fornævnte Selskab.

Carl Alberti. F. A. Hilarius Ralko. S. Kée.
A. E. M. Schleichner.

Paa den fornævnte Generalforsamling var der fremlagt Lister over de tegnede Actiebeløb, hvilke Lister udviste at Beløbet var fuldtegnet.

Kjøbenhavn, den 22de December 1873.

Carl Alberti,
adm. Directeur.

Til

Industribanken i Kjøbenhavn.

I Bestyrelsens Forhandlingsprotocol for Mødet den ²²/₁₂ 73, underskrevet af den hele Bestyrelse, staaer ogsaa at der har været fremlagt Fortegnelse over Actionairerne. Denne Fortegnelse har jeg eftersogt, men det har ikke været mig mulig at fremskaffe den. Formeentlig har Alberti junior brændt samme; der siges navnlig, at han skal have brændt en stor Deel Papirer og Regnskabsager, Fabrikerne vedkommende, inden han forlod den fædrene Jordbund, for, for anden Gang, at drage hen over Atlanterhavet til det fjerne Sydamerika.

Som sagt, der var en aldeles Uoverensstemmelse imellem Fabrikernes finantzielle Status og Directorens Raade at leve og være paa, idet han anskaffede complet herfskabelig Vogn og Heste, holdt Kudst og Tjener, etablerede sig i en herfskabelig Bopæl i Bredgade med dertil svarende Indbo og øvrige Comfort, holdt

ligesaa pralende Contoir i Havnegade, hvor han ansatte 3 Contoirister, til hvem der formeentlig ikke kunde være noget stort at bestille, eller ialtsald bestilte de ikke ret meget, da der foruden dem maatte, til Hjælp til Regnskabets Affattelse, antages som den Fjerde: en kongelig Fuldmægtig. — Ja, den samme unge Alberti kunde endelig more sig med i 1875 — ligesom han var ved at sige „Farvel“ — at gjøre en Skootur, der kostede, som jeg har hørt 1600 Kr.

Det var underligt, at Alberti junior kunde finde paa saadan Daarfskab, da han ellers i sit Fædrenejhem kun har seet et roligt og tarveligt Huns. Paafaldende bliver det fra Faderens Side, der jo ikke kunde være ukjendt med Sønnens Naturel, at han vilde gjøre Sit til, at Sonnen kom i Spidsen for Actieselskabet, — som det saaledes gif saa faare misligt, — især burde Alberti senior have søgt, at saa Selskabets Love affattede saaledes, at hans Søn ikke saa godt som blev Enevoldshersker over Fabrikerne, hvorved den øvrige Bestyrelse saa at sige blev gjort til Intet.

Det skal siges, at vilde Alberti senior have valgt Foretagendet i sin Fødsel, da kunde han have gjort det med forholdsvis megen liden Dpoffrelse; men det vilde han ikke. Havde Alberti senior da luffet sin Pengekasse for Foretagendet, havde det aldrig kommet istand.

Er man i Genhold til Foranstaaende altsaa ikke berettiget til at opfaste følgende Spørgsmaal:

1. Burde Overretsprocurator Alberti have vist Tausked overfor hans Søns Logn, med Hensyn til, at der, inden Actieindbydelsen fremlagdes, var tegnet Actier for 100,000 Rdlr.?
2. Burde han have tiet til hans Søns bedrageriske Udtalelse om, at „det udbudte Beløb er dækket“, hvilket skulde forstaaes ved, hvad Ingen kunde falde paa at tænke, at Sonnen, som i den Henseende var uvederhæftig, overtog c. 275,000 Rdlr. i Actier?

Og, hvis disse Spørgsmaal kan besvares benegtende, hvad de formeentlig ikke kan andet, — saa spørges videre:

3. Paaligger der da ikke Overretsprocurator Alberti en moralsk Forpligtelse til at erstatte Alle dem, der have lidt Tab ved hans Søns lognagtige og bedrageriske Afærd?

Hvilket Spørgsmaal utvivlsomt ikke kan andet end bejares bekræftende.

Men det er ikke det eneste Punkt, hvori Overretsprocurator Alberti har taget feil; — thi seer man hen til hans Virksomhed paa det politiske: Lovgivningsomraadet, f. Ex. i Tyendeforholdet fremkommer der ogsaa en Brøst, der, hvad der er hævet over al Tvivl, har bragt ubodelig Skade saavel over Arbeidstager som Arbeidsgiver, idet det blev forbudt ved Lov, at give Tyendeklassen Skudsmaal; thi var det ikke Alberti, der var Indbringer og Forsvarer af det sig dertil støttende Lovforslag?! Fra den Dag af skriver navnlig Tyendets Umedgjørlighed sig; thi aldrig saa snart, som Loven udkom, heed det sig strax fra Tyendets Læber: „Nu gjør det ikke saa noie, hvorledes vi bære os ad, da han (Hosbonden) ikke maa skrive Noget i Skudsmaalsbogen længer“ Ved Forandringerne i Tyendelovgivningen, idet Bestemmelserne bortfaldt, at det var Pligt for Bondekarlen at søge fast Tjeneste til han var fyldt 28 Aar, Hosbondens Næveselskret saa at sige reent ophørte, og, det blev gjort til Pligt ikke i Skudsmaalsbogen at give Tyendet noget Skudsmaal var det givet, at der vilde ske storartede Udskielser blandt de Unge. Mangfoldige, der fast kun vare Dreng, søgte Accordarbeide eller med andre Ord gif paa Eventyr, henfaldt derved i den aldeles unge Alder til Svir og Sværm, bleve Drankere, Spillere og hengav sig i mangfoldige Tilfælde til et sandt Driverliv, til Forbrydelser, og som Følge deraf bleve hjemføgne af Sygdom, Nød og Elendighed, hvorved de omsider haaned i Tvangsarbeids- og Straffeanstalter eller paa Hospitaller, hvorfra de ved de ældre Lovbestemmelser vilde være frelst, dem selv og Samfundet til Gavn og Glæde; thi hvor vel-signelsesrig overhovedet end Frihed kan være, saa fordærlig og skadelig kan den og blive, naar den faaer Borgerrret under de urette Forhold og Omstændigheder. Tyendespørgsmaalet har man under denne Rigsdagssession havt under Behandling, hvorom det heder sig, at det er saa vanskeligt at reformere, hvad det vist heller ikke kan være andet, undtagen man vil bekvemme sig til at gaa lidt tilbage til det Gamle, men dertil vil naturligtvis ikke de Mænd bekvemme sig, der for Tiden have Magt og Myndighed

paa Thinge; thi man griber saa nødig til, at tilstaa for sig selv og Andre, at man har begaaet en Feil.

Fremdeles bør det vist heller ikke regnes Alberti senior til Fortjeneste: hans faste Vedhængen til Læren om Parlamentarismens Ufeilbarhed, som sikkerlig, consequent gjennemført, kunde bringe de allerførste Ulykker over Land og Rige, — kunde føre os ind i Revolutionens, Republikens, Socialismens og Communismens Favntag.

Ligesom i det Hele den slappende Maade, hvorpaa Lovgivningsvirksomheden nu føres, af hvilken han er en af Bærerne, sikkerlig heller ikke kan bringe Samfundet nogen Vaade. Den Mængde af Forbrydelser og Ulykker, der idelig og idelig fremkomme, afgive noksom storartede Vidnesbyrd derom; thi ligesom Saltet ikke kan salte, naar det mister sin Kraft, saaledes kan heller ikke Lovene, naar de sættes ud af Kraft, beskytte Samfundet. Thi selv med Blikket henvendt paa denne Sag, bliver der meget for den almene Retsbevidsthed stødende i, at Mænd, der have skrevet falske Attester, ikke blive straffede, uagtet denne deres Fremfærd har skadet deres Medborgere for Tusinder; eller, ligger der ikke noget, der er haardt anstødende for Menigmands Retsbegreb, at Alberti senior kan sende sin Søn bort med en vel spækket Lomme, — hen paa den anden Side af Jordkloden — for at undrage ham, som en stor Forbryder, Lovens retfærdige Straf og, kunde man sige, hans Creditorers Forfølgelse?!

Derimod er det klart, at Alberti senior har store Fortjenester i hans Virksomhed for Løsningen af mange og store Spørgsmaal i Lovgivningen om Landboreformerne.

E. Str.

Jeg holder mig overbevist om, at havde Alberti senior selv overtaget den ufølgte Actiecapital, idet han lod Sønnen reise til Amerika, og der var blevet antaget en forstandig og paalidelig Bestyrer af Fabrikerne, kunde Catastrophen blevet afvendt, og Actiecapitalen tildeels eller maaske i sin Heelhed blevet reddet; thi jeg støtter selv denne Tanke paa det omtalte Februar=Regnskab, der viste 10 à 11 % Overflud, som vel i dette Tilfælde var et fingeret, men forøvrigt dog ikke overdrevent, da en saadan Pro-

duction, som dette Regnskab fremviste, kunde skaffes tilveie ved en ordentlig Drift af Fabrikerne. I denne Tanke er jeg støttet af det Factum, at hvis Alberti senior overtog den uaffatte Actiecapital, vilde ikke alene Selskabets hele Gjæld kunde blive dækket, men der vilde endog maaske være tilstrækkeligt til Driftscapital, idet D'Hr. Giesefeld & Kée's Fordring paa c. 150,000 Kr. for Contractsbrud derved vilde falde bort. Det skal siges reent ud, at Alberti senior er en ligesaa stor Fordringshaver paa Selskabet som alle Andre tilhobe, saa at Sagen betragtet fra den Side, det saameget mindre vil geraade ham til Ære, om han ved Salg af Fabrikerne kunde opnaa at faa sit og Andres Tilgodehavende, naar han derved offrede Actieselskabets og Actionairernes Interesser.

Det er mig bekendt, at naar Alberti senior af Een og Anden blev gjort Forestilling om det Rigtige i at overtage den uaffatte Actiecapital og dermed fortsætte Fabrikenes Drift, at han skal have mødt de Vedkommende med den bestemte Udtalelse: „Jeg vil have mine Penge“, og vil han have sine Penge strax eller i ethvert Fald snart, da er der ganske vist heller ingen anden Veie at gaa, end den han har betraadt, og mulig kan Alberti senior derved tilbagevinde sine Penge, — hans Actiecapital 15,500 Rdlr. undtagen, hvoraf han dog, om jeg husker ret, har faaet sine 10 %, — saa det bliver mig, der i Virkelighed sidder inde med det største Actiebeløb, og derved mulig kommer til at lide det største Tab, da Directeur Malmquist i Slagelse ved Sammenstød af Flere vil blive dækket. Men man maa jo dog ogsaa erindre, at der foruden de Actier, der hvile paa Alberti senior's og mine Hænder, forøvrigt er spredt over Landet Actier for c. 200,000 Kr., hvoraf mange Indehavere sidde i smaa Kaar, og hvis Tarv fornuftigviis ogsaa burde tages i Betragtning.

At Svovlsyre- og Gjødningsfabricationen nok kan bringe Noget af sig seer man som sagt af Fredens Møllers Fabrikker. Ja, jeg har i den senere Tid seet et Prospectus til Anlæg af en svensk Svovlsyre- og Gjødningsfabrik, der viser et Overskud af 25 %, hvis rigtige Affattelse er attesteret af flere saavel svenske som tydske Lærde og Sagkyndige. Meningerne, og, især Resultaterne, blive forskellige i Henhold til de vedkommende ledende Personlig=

heders Maade at virke og leve paa. Betragter man saaledes andre Virksomhedsgrene, f. Ex. Bankforretning, da har man det Eersyn, at en lille Bank i Stockholm kan give sine Actionairer for sidste Forretningsaar et Udbytte af 20 % foruden at henlægge til sin Reservecfond 50 %, hvorimod mange andre Banker kun have bragt deres Actionairer Tab. Det er hovedsagelig foruden Held den meer eller mindre Grad af Dygtighed og Omsigt vedkommende Directeur er i Besiddelse af, der gjør Udslaget.

Skulde end min Fremstilling af denne fameuse Sag ikke tjene mig selv til noget Gavn, men maasse er dog til Skade, saa nærer jeg dog det Haab, at der i samme er fremkommet Udskilligt, der kan være af Bigtighed at tage i Betragtning under Tilveiebringelsen af en ny Actielovgivning, hvortil der er en saa hoi Trang her i Landet. Thi er jeg og flere med mig end blevne Offre formedelst Mangel paa en saadan Lovgivning, saa kan vor Skade dog derved komme Andre til Gavn, idet Folkebliffet bliver henvendt paa, hvor Brøsten er, hvori man ogsaa kan søge en Trost. Havde der existeret en Bestemmelse i Lovgivningen, der havde paabudt: „Intet Actieselskab maa træde ilive uden det positivt godtgøres, at alle Actierne ere overtagne af dertil vederhæftige Folk“, saa havde i dette Tilfælde formeentlig den største Skade været afværget, og, at der findes en saadan Bestemmelse i Lovgivningen kan dog virkelig ikke være mere end hvad Ret og Billighed kan fordre!!

Herved være saaledes denne Sag indanket for Publicum's Domstol, der, som jeg haaber, vil vide at dømme Alt og Alle i det concrete Tilfælde efter Fortjeneste.

